
2008-2-RE

CAUSA 2008-2-RE

Número de registre 38-2008. Recurs d'empara

AUTE DEL 25 D'ABRIL DEL 2008

BOPA núm. 41, del 14 de maig del 2008

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 22 de gener del 2008, per la representació processal dels Srs. Xavier i Carmen Rebés d'Areny-Plandolit, mitjançant el qual interposa recurs d'empara contra l'aute del 5 d'abril del 2006, dictat per la Batllia, i contra els autes del 18 d'octubre del 2007 i del 18 de desembre del mateix any, dictats per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia per haver-se produït una presumpta vulneració del dret a la jurisdicció, del dret a un procés degut i del dret a obtenir una decisió fonamentada en dret, reconeguts a l'article 10 de la Constitució i atès que demana al Tribunal Constitucional que admeti a tràmit aquest recurs i que dicti una sentència que declari la vulneració dels drets al·legats, que anul·li les resolucions impugnades del Tribunal Superior de Justícia i que retrotregui les actuacions al moment processal anterior a l'aute del 18 d'octubre del 2007 "a fi d'acordar-ne un altre segons el qual, sigui quina sigui la decisió sobre el fons de la causa a saber: si s'ha d'aturar o no les obres del Park Hotel que encara no estan finalitzades, es revoqui i s'anul·li tota la motivació que atribueix al Sr. Antoni Rebés, en mèrits de l'article 9 del Reglament de societats, allò que ni els estatuts ni la voluntat expressa dels socis en el si dels òrgans socials li han atribuït i es revoqui i s'anul·li tot el que es diu en el Considerant I sobre la titularitat dels béns relictos pel pare, que és cosa que està sub judice, i no fa part de la petició concreta d'atur d'obra, així com l'anul·lació de la condemna en costes processals";

Vista la Constitució, especialment els articles 10, 41, 88 i 98 c);

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítol sisè;

Vist l'informe del Ministeri Fiscal del 25 de febrer del 2008;

Escoltat l'informe del magistrat ponent, Sr. Carles Viver Pi-Sunyer;

Antecedents

Primer

Paral·lelament a un litigi principal pendent en què la justícia ha de decidir si diversos béns pertanyen a la societat Guillemó, SA o als quatre germans que la conformen, els Srs. Xavier i Carmen Rebés d'Areny-Plandolit, accionistes d'aquesta societat, van demanar a la Batllia, com a mesura cautelar d'urgència, que es prohibís al Sr. Antoni Rebés d'Areny-Plandolit invertir en l'obra d'ampliació del Park Hotel cap més suma de diners, ni celebrar cap més contracte d'obres ni subministres de cap classe, i es paralizessin aquestes obres i les d'enderrocament parcial de l'antic hotel, ja que la Junta General d'Accionistes havia limitat aquesta inversió a 2.000 milions de pessetes.

Segon

El 5 d'abril del 2006, la Batllia va desestimar la mesura cautelar esmentada, per tal com va considerar que calia interposar una demanda de responsabilitat contra el gerent de la societat, el Sr. Antoni Rebés d'Areny-Plandolit, basant-se en el fonament de l'acció social.

Tercer

Els demandants van presentar un recurs d'apel·lació contra aquesta decisió i, el 18 d'octubre del 2007, la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia va dictar un aute en què desestimava el recurs i confirmava la part decisòria de l'aute de la Batllia en la seva integritat.

Quart

Els demandants van presentar aleshores un incident de nul·litat d'actuacions per tal com van considerar, entre altres, que s'havia vulnerat el seu dret a la jurisdicció perquè la Sala Civil havia motivat erròniament la seva decisió i perquè havia incorregut en una incongruència extra petita.

Cinquè

El 18 de desembre del 2007, la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia va desestimar aquest incident de nul·litat d'actuacions.

Sisè

El 22 de gener del 2008, la representació processal dels Srs. Xavier i Carmen Rebés d'Areny-Plandolit va presentar un recurs d'empara en què manifestava, en primer lloc, que l'aute de la Batllia empra l'article 9 del Reglament de societats mercantils per motivar que al president del Consell d'Administració d'una societat li correspon la direcció general de la societat i la seva representació davant de tercers. Segons el parer d'aquesta part la teleologia d'aquest article no és de definir les facultats del president, conseller-delegat, administrador únic, etc., sinó que prohibeix simplement que aquests càrrecs recaiguin en estrangers. El fet que la motivació sigui errònia perquè s'ha fonamentat en una regla de dret que no es pot aplicar al cas suposa una manca de motivació i, per tant, una vulneració de l'article 10 de la Constitució, cosa que aquesta part il·lustra aportant jurisprudència constitucional andorrana i espanyola.

Seguidament, la part recurrent analitza el règim de la societat Guillemó, SA i conclou que els estatuts no preveuen cap president de la societat ni del Consell d'Administració, no obstant això, els quatre germans accionistes van designar un president que només podia tenir efectes interns. El Consell d'Administració que és l'òrgan executiu de la societat apoderava a persones físiques concretes del

Consell mateix per efectuar certs actes amb tercers. Per consegüent, els tribunals no poden atribuir les funcions encomanades pels estatuts al Consell d'Administració cap a un altre càrrec.

Afegeix que la interpretació errònia d'atribuir al president la facultat de representació és una interpretació que es fonamenta en la lletra del Reglament que parla de facultat de representació, però no diu res de la facultat d'administració, per la qual cosa el Tribunal Superior de Justícia motiva encara més erròniament la seva decisió.

En segon lloc, la part recurrent manifesta que la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia en la seva motivació emet un judici que ningú li ha demanat de fer i que pretjutja allò que està sub judice en primera instància sobre si els béns relictos del pare estan o no dintre de la societat o estan o no en indivís successori del pare. Per consegüent, aquesta incongruència extra petita suposa igualment la vulneració de l'article 10 de la Constitució.

En tercer lloc, aquesta part opina la seva condemna a pagar les costes particularment injusta, ja que els recurrents només pretenen defensar un acord social de la Junta General d'Accionistes i demana que s'anul·li la resolució objecte de recurs en aquest sentit.

Per acabar, demana al Tribunal Constitucional que dicti una sentència que declari la vulneració dels drets al·legats, que anul·li les resolucions impugnades del Tribunal Superior de Justícia i que retrotregui les actuacions al moment processal anterior a l'aute del 18 d'octubre del 2007 "a fi d'acordar-ne un altre segons el qual, sigui quina sigui la decisió sobre el fons de la causa a saber: si s'ha d'aturar o no les obres del Park Hotel que encara no estan finalitzades, es revoqui i s'anul·li tota la motivació que atribueix al Sr. Antoni Rebés, en mèrits de l'article 9 del Reglament de societats, allò que ni els estatuts ni la voluntat expressa dels socis en el si dels òrgans socials li han atribuït i es revoqui i s'anul·li tot el que es diu en el Considerant I sobre la titularitat dels béns relictos pel pare, que és cosa que està sub judice, i no fa part de la petició concreta d'atur d'obra, així com l'anul·lació de la condemna en costes processals."

Setè

El 25 de febrer del 2008, el Ministeri Fiscal va presentar un informe mitjançant el qual s'oposava a l'admissió a tràmit d'aquest recurs d'empara, perquè el que realment pretenen els recurrents és una revisió i reforma de les consideracions jurídiques adoptades en les resolucions objecte de recurs, que estan fonamentades jurídicament i que no són arbitràries, per tant, no hi ha la vulneració de cap dels drets recollits a l'article 10 de la Constitució.

El Ministeri Fiscal constata que el Tribunal Superior de Justícia, d'una banda, explicita perquè la societat Guillemó, SA ha de ser part en el procés, d'altra banda, motiva per quins motius, si es vol impugnar l'actuació del president de la societat, cal fer-ho a través d'un procés ordinari i, finalment, assenyala que al president del Consell d'Administració li pertoca la direcció general de la societat i la seva representació davant de tercers, d'acord amb les disposicions de l'article 9 del Reglament de societats mercantils.

Així doncs, el Ministeri Fiscal sol·licita la inadmissió a tràmit del recurs d'empara 2008-2-RE.

Fonaments jurídics

Primer

Com s'ha exposat en els antecedents, els recurrents formulen recurs d'empara contra l'aute de la Batllia del 5 d'abril del 2006, que desestima una mesura cautelar instada per ells mateixos, i contra els autes del Tribunal Superior de Justícia del 18 d'octubre del 2007 i del 18 de desembre del mateix any, que desestimen el recurs interposat contra l'aute de la Batllia i l'incident de nul·litat promogut contra l'aute del Tribunal Superior de Justícia.

Segons al·leguen els demandats d'empara les resolucions recorregudes vulneren el dret previst a l'article 10 de la Constitució a obtenir una decisió fonamentada en dret i el dret a no patir incongruència extra petita que també estaria implícit en aquest mateix article de la Constitució.

La primera d'aquestes dues vulneracions derivaria de la interpretació i de l'aplicació errònia realitzada per les resolucions recorregudes de l'article 9 del Reglament de societats mercantils, ja que al seu parer del tenor del seu incís "qualsevol altre que comporti atribució general de facultats de representació" no es pot deduir que a la persona que desenvolupa el càrrec de president del Consell d'Administració li pertoqui igualment la direcció general de la societat i la seva representació davant de tercers. La incongruència extra petita derivaria del fet que, malgrat que en la sol·licitud de la mesura cautelar només es demanava que es prohibís al Sr. Antoni Rebés invertir cap més suma de diners en l'obra d'ampliació del Park Hotel i es paralizessin les obres d'ampliació de l'hotel, el Tribunal Superior de Justícia en la motivació de la desestimació de la mesura hauria entrat a prejudicar la qüestió de fons relativa a si els béns relictos estan dintre de la societat o en indivís successori del pare.

Segon

Com assenyalen encertadament els recurrents, el dret a obtenir una resolució fonamentada en dret inclou dins del seu contingut el dret a que les resolucions judicials siguin motivades i a que aquesta motivació no sigui errònia; en conseqüència, com també adverteixen els recurrents, la garantia d'aquest dret faculta i obliga al Tribunal Constitucional a examinar la motivació de les resolucions judicials que siguin objecte d'un recurs d'empara. Tanmateix, també hem reiterat en múltiples ocasions que el recurs d'empara no és una tercera instància judicial i el dret a obtenir una resolució fonamentada en dret no pot convertir el Tribunal Constitucional en un tribunal de cassació que substitueixi als jutges i als tribunals en la funció que la Constitució els hi atribueix de forma monopolística de selecció, d'interpretació i d'aplicació de les normes jurídiques, llevat, és clar, dels casos en els que estiguin implicats altres drets constitucionals que no siguin exclusivament els drets de l'article 10 de la Constitució.

Doncs bé, l'única manera de fer compatibles aquestes dues premisses consisteix en proclamar que els criteris o el cànon d'enjudiciament que ha d'utilitzar el Tribunal Constitucional quan s'al·lega la vulneració de l'article 10 de la Constitució, especialment en el cas del dret a una decisió fonamentada en dret, no són els mateixos que empren els jutges i els tribunals de la jurisdicció judicial o ordinària. El quid novum del cànon o paràmetre d'enjudiciament que utilitza el Tribunal Constitucional en aquests casos és el de l'arbitrarietat i més concretament el d'arbitrarietat lògica de les decisions recorregudes, és a dir, el Tribunal Constitucional es limita a analitzar si les premisses, el procés d'inferència i les conclusions assolides són lògicament correctes, segons criteris d'experiència; excepcionalment l'arbitrarietat proscriu pel dret constitucional a obtenir una resolució fonamentada en dret també es pot estendre a l'arbitrarietat jurídica però en aquest cas cal incloure en aquesta categoria únicament les resolucions que de manera evident s'aparten de les pautes i dels conceptes que conformen de manera incontrovertida la comunis opinio de la comunitat de juristes. L'aplicació d'aquest cànon estricte és aquell que permet que el Tribunal Constitucional en aquests casos no actuï com a una tercera instància que reitera el que han fet els jutges i els

tribunals. Dit d'una altra manera, el que proscriu el dret constitucional a obtenir una decisió fonamentada en dret, des de la perspectiva de la motivació, no és qualsevol error de motivació; el que proscriu és, a banda dels errors materials patents que en aquest cas no s'al·leguen, les motivacions errònies per arbitràries i, més exactament, per lògicament arbitràries o, excepcionalment, per jurídicament arbitràries en el sentit abans exposat.

Tercer

Si s'aplica la raó de decidir que s'acaba d'exposar al cas aquí enjudiciat és clar que la interpretació i l'aplicació de l'article 9 del Reglament de societats mercantils i, més concretament, del terme "comporti", que han realitzat les resolucions judicials recorregudes pot ser discutible en termes de legalitat ordinària però en tot cas no és arbitrària, ni lògicament ni jurídicament, i, aquest és, com hem dit, l'únic cànon d'enjudiciament que podem aplicar des de la perspectiva del dret a obtenir una decisió fonamentada en dret.

Quart

Pel que fa a la denúncia de la incongruència extra petita o per excés, és clar que, des de la perspectiva dels drets constitucionals de l'article 10 de la Constitució, el dret a no patir-la forma part del dret a no suportar indefensió connectat amb el principi contradictori. Més concretament, el dret a obtenir una resposta judicial no viciada d'incongruència extra petita té per objecte evitar que les resolucions judicials atorguin una cosa distinta de la demanada produint així indefensió en impedir que les parts puguin realitzar les al·legacions que estimin pertinents en defensa dels seus interessos; es tracta de garantir que les respostes de les resolucions judicials s'ajustin a les peticions i a les raons de demanar deduïdes per les parts. La vulneració del dret a no patir incongruència extra petita només es produeix quan la resolució judicial en la part dispositiva atorga més o una cosa distinta de la que s'ha demanat i aquesta incongruència només té relleu constitucional si produeix indefensió en defraudar el principi de contradicció. Per això, per apreciar si s'ha produït incongruència extra petita cal confrontar la part dispositiva de les resolucions judicials i l'objecte del procés delimitat per referència als seus elements subjectius (les parts) i objectius (les pretensions i les causes de demanar); en canvi, pel que fa a la motivació de les resolucions, en virtut del vell aforisme *iura novit curiae*, els òrgans judicials no estan obligats a motivar ajustant-se totalment a les al·legacions de les parts.

Cinquè

Doncs bé, en el cas portat a aquest emparament cal declarar d'entrada que no hi ha cap incongruència entre el que la part demandant va sol·licitar (l'adopció de la mesura cautelar) i el que els autes recorreguts van decidir (la desestimació de la mesura demanada). No s'ha produït, doncs, cap extralimitació o desajustament entre el petitum i la causa petendi i la decisió adoptada. En realitat, els recurrents no neguen aquest fet, sinó que pretenen fonamentar erròniament la incongruència en un pretès desajustament entre el que es va demanar i la motivació que fonamenta la decisió judicial. En qualsevol cas es pot afegir que els elements en els que es basa la motivació dels autes estaven presents en el procés i la seva incorporació com a motivació de les referides resolucions judicials no prejutja la qüestió de fons.

Per tot el que s'ha exposat,

El Tribunal Constitucional del Principat d'Andorra,

DECIDEIX:

Primer

No admetre a tràmit el recurs d'empara 2008-2-RE, interposat per la representació processal dels Srs. Xavier i Carmen Rebés d'Areny-Plandolit contra l'aute del 5 d'abril del 2006, dictat per la Batllia, i contra els autes del 18 d'octubre del 2007 i del 18 de desembre del mateix any, dictats per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia.

Segon

No hi ha condemna expressa en costes per no existir parts contràries.

Tercer

Notificar aquest aute a la representació processal dels recurrents, al president de la Batllia, al president del Tribunal Superior de Justícia i al Ministeri Fiscal.

Quart

Publicar aquest aute, d'acord amb el que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al Butlletí Oficial del Principat d'Andorra.

Acordat a Andorra la Vella, el 25 d'abril del 2008.

Didier Maus

Carles Viver Pi-Sunyer

President

Vicepresident

Miguel Herrero de Miñón Pierre Subra de Bieusses

Magistrat

Magistrat